

บทที่

9

การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน

Public Participation in Community Economic Management

ประคอง สุคนธ์จิตต์ สุนันทา งามเดโช และ ดาวพันธ์ เฉลยพงษ์

Prakong Sukhonthajit Sunanta Ngamdecho and Daopun Chaleoypong

การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เศรษฐกิจชุมชน

Public Participation in Community Economic Management

ประคอง สุคนธ์จิตต์¹ สุนันทา งามเดโช² และ ดาวพันธ์ เฉลยพงษ์³

Prakong Sukhonthajit Sunanta Ngamdecho and Daopun Chaleoypong

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน โดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 326 คน ครัวเรือน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับการมี

¹ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก ที่อยู่ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1 แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 โทรฯ : 0817263250 e mail : suprakong1@gmail.com

² อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก ที่อยู่ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1 แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 โทรฯ : 02552-3500-9 ต่อ 320

³ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก ที่อยู่ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1 แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 โทรฯ : 02552-3500-9 ต่อ 321

ส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการค้นหาปัญหา ด้านการติดตามผลและด้านการดำเนินการตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพทางสังคมต่างกัน มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ รายได้ และรายจ่ายของครัวเรือนต่างกัน มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนแตกต่างกันเฉพาะบางด้านเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยสนับสนุนทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ในระดับปานกลาง และสามารถเรียงอันดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยคือ ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความเชื่อมั่นในกลุ่ม

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม ; การบริหารจัดการ; เศรษฐกิจชุมชน

Abstract

The purposes of this article were to 1) study the level of public participation in community economic management, 2) compare the public participation in community economic management by personal factors, and 3) study the relationship between supportive factors and the public participation in the community economic management. The questionnaire and interview data were collected and analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation

The results indicated that the majority of the respondents were involved in the overall and each aspect of the participation in the community economic management at moderate level. Considering at each aspect, the highest participatory aspect was planning. Next on down were benefits, problems finding, monitoring and follow-up, and operation, respectively. The results of the hypothetical testing revealed

that the respondents who were from different gender, age, education, marital status and social status had different degrees of participation in community economic management at the statistical significance level of .05. On the other hand, the respondents with different occupation, income and household expenditure had different degrees of participation in community economic management in some areas. It was also found that all supportive factors are positively correlated at moderate level with the respondents' participation in community economic management at the statistical significance level of .01. In addition, the relationship sorted from the highest to the lowest were as follows: information perception channel, community economy understanding, information perception and confidence in group, respectively.

Keywords : Participation; Community Economic Management

บทนำ

การพัฒนาคนและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรชุมชน โดยการพัฒนาคูณภาพชีวิตและสมรรถนะของคนและชุมชนให้สามารถปรับตัวและดำรงอยู่ได้ในกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม เป็นเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีความเชื่อมั่นว่า หากชุมชนเข้มแข็งแล้วชุมชนจะสามารถพึ่งตนเองได้และสามารถเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ฯลฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เศรษฐกิจชุมชนที่พึงปรารถนา คือกิจกรรมเศรษฐกิจ ทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ที่คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมเป็นเจ้าของ โดยการพัฒนาจากฐานของ “ศักยภาพของท้องถิ่น” หรือ “ทุนในชุมชน” ซึ่งรวมถึงเงินทุน แรงงาน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น พิพิธภัณฑวัตถุ ที่ดิน แหล่งน้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ สภาพภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ฯลฯ เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คือ เพื่อพัฒนาศักยภาพตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน โดยใช้กิจกรรมเศรษฐกิจ สร้าง “กระบวนการเรียนรู้” ซึ่งจะทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ ในขณะที่เดียวกันยังมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ หรืออีกนัยหนึ่งเพื่อพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นอย่างบูรณาการ

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่าเป็นหลักการสากลที่มีการยอมรับว่ามีความสำคัญและจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งมีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ สะท้อนเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นปัจจัยหลักและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการกำหนดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและสมาชิกสภาส่วนท้องถิ่น ต้องเป็นตัวแทนของประชาชนซึ่งมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกระบวนการการเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารและตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุด แก้ไขปัญหาได้รวดเร็วสร้างความโปร่งใสและเสริมสร้างความแข็งแกร่งของชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี มีบทบาทหน้าที่เหมือน อบต. อื่นๆ ทั่วไป กล่าวคือ ทำหน้าที่พัฒนาชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การบริหารจัดการงบประมาณโครงการ ทั้งในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้กับชุมชน ส่งเสริมการศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย อบต. พลับพลาไชย มีหน้าที่ดูแลประชาชนในชุมชนที่อยู่ในเขตปกครอง จำนวน 14 หมู่บ้าน และจากการบริหารจัดการที่ผ่านมา ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการของ อบต.ค่อนข้างน้อย อบต.จึงต้องการทราบว่า ปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนมีมากน้อยเท่าไร และมีปัจจัยอะไรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งกระบวนการวิจัยจะนำไปสู่การค้นหาคำตอบอย่างมีระบบ เชื่อถือได้ โดยมีประชาชนจาก 14 หมู่บ้าน เป็นประชากรในการศึกษา โดยจะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนของอบต.พลับพลาไชย ตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน นำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนในตำบลพลับพลาไชย และนำไปสู่ระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน

เศรษฐกิจชุมชน เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญมากสำหรับประเทศกำลังพัฒนา เพราะถ้าหากเศรษฐกิจชุมชนมีความมั่นคง แข็งแรง ก็จะส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจในภาพรวมของทั้งประเทศมีความมั่นคง แข็งแรงตามไปด้วย อาทิเช่น แนวคิดของมหาตมะคานธี ที่สนับสนุนให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจหมู่บ้าน โดยเน้นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าหรือทดแทนการซื้อจากตลาด เน้นการลดรายจ่ายในครัวเรือน ให้เหลือน้อยลง ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มรายได้ที่มองไม่เห็นให้กับครัวเรือนนั่นเอง นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้ชุมชนมีการพึ่งพาตนเอง ให้รู้จักทำกินและทำขึ้นมาใช้เอง

สำหรับประเทศไทยได้มีความพยายามที่จะเสนอแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ.2475 โดยนายปรีดี พนมยงค์ ได้พยายามเสนอแนวคิดให้แบ่งการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศออกเป็นสองส่วน ซึ่งได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจของภาครัฐและการพัฒนาเศรษฐกิจระบบสหกรณ์ไว้ในเอกสาร “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” หรือที่เรียกกันว่า “สมุดปกเหลือง” แต่แนวคิดดังกล่าวถูกมองจากฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นแนวคิดของระบบคอมมิวนิสต์ จึงถูกต่อต้านอย่างหนักและไม่มีการนำมาสู่การปฏิบัติแต่อย่างใด ในขณะที่ระบบทุนนิยมและระบบมาร์กซิสต์เห็นว่า ระบบเศรษฐกิจชุมชนเป็นระบบเศรษฐกิจที่รอวันตาย และมีความเชื่อว่าระบบเศรษฐกิจชุมชนในท้ายที่สุดจะค่อย ๆ ถูกผนวกเข้าสู่ระบบทุนนิยมนั้นหมายความว่า ระบบเศรษฐกิจชุมชนจะสูญสลาย แรงงานครอบครัวจะกลายเป็นเพียงแค่แรงงานรับจ้าง ทรัพยากรมนุษย์จะกลายมาเป็นแรงงานที่ถือเงินเพียงปัจจัย

การผลิตชนิดหนึ่งของระบบทุนเท่านั้น จากประวัติศาสตร์ของประเทศกำลังพัฒนา ยังมีได้มีการยืนยันหรือพิสูจน์แนวคิดนี้ว่าเป็นจริงหรือไม่

อย่างไรก็ตามยังมีตัวอย่างของประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยระบบเศรษฐกิจชุมชน อย่างเช่น ประเทศอิตาลีที่แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจครอบครัว หรือเศรษฐกิจชุมชน และการประกอบการด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมในครัวเรือนสามารถส่งเสริมให้ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตได้ จากการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ขยายตัวมาเป็น วิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลางในที่สุด และเป็นตัวอย่างที่ดีจนทำให้ประเทศอิตาลี กลายมาเป็นต้นแบบหนึ่งของการพัฒนาประเทศที่อาศัยการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ ในขณะที่ประเทศได้หันก็เป็น อีกตัวอย่างหนึ่งที่ใช้เศรษฐกิจชุมชนขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้ ความสำคัญส่งเสริมการศึกษา การเรียนรู้ของชุมชน ตลอดจนส่งเสริมการประกอบ การวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และส่งเสริมระบบสหกรณ์ จนทำให้ ระบบเศรษฐกิจชุมชนของประเทศได้หันเกิดความมั่นคงและกลายมาเป็นรากฐานที่ มั่นคงแข็งแรง ในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ ในทำนองเดียวกัน ประเทศอิสราเอลก็เป็นตัวอย่างที่ดีอีกประเทศหนึ่ง ที่มุ่งเน้นการพัฒนา ระบบ เศรษฐกิจชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาการแบบเศรษฐกิจชุมชนของคิบบูตซ์ (KIBBUTZ) หรือการพัฒนาการระบบเศรษฐกิจชุมชนของโมซาฟ (MOSSAV) ที่มีการ ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศด้วยการสร้างระบบการเกษตรเพื่อการผลิต อาหาร ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นทะเลหิน ทะเลทราย ด้วยระบบชุมชนการเกษตร โดยมีแหล่งน้ำจืดของประเทศอยู่เพียงแห่งเดียว ทางตอนเหนือของประเทศ คือ ทะเลสาบกาลิลี ภายใต้ภาวะความเสื่อมโทรมและ ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ แต่ประเทศอิสราเอลสามารถพลิกฟื้นทะเลหิน ทะเล ทราย ให้กลายมาเป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีความอุดมสมบูรณ์ เขียวขจีมีรีนขึ้นขึ้นใน แต่ละชุมชน และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ อย่างมั่นคง และยังสามารถส่งออกอาหารไปเลี้ยงยุโรปและอเมริกาได้ นอกจากนี้ อิสราเอลยังได้พัฒนาชุมชนเกษตรให้เป็นจุดยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงทางทหาร ในการป้องกันประเทศและสู้รบในภาวะสงครามได้ดีอีกด้วย

จากตัวอย่างการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของทั้งสามประเทศ จะเห็นได้ว่าประเทศ เหล่านี้ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นหลัก เมื่อเศรษฐกิจชุมชน

ซึ่งเป็นหน่วยเศรษฐกิจย่อย ๆ ของประเทศได้รับการพัฒนาจนมีความเข้มแข็งและมั่นคงแล้ว เศรษฐกิจชุมชนเหล่านี้ก็จะกลายเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ จนทำให้ประเทศเหล่านี้มีระบบเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งและสามารถมายืนอยู่แถวหน้าของกลุ่มประเทศทั้งหลายในโลกได้เป็นอย่างดี

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

แนวคิดเรื่อง การมีส่วนร่วมถือเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการบริหารจัดการไปสู่ความยั่งยืนได้ การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค ซึ่งมีแนวคิดของนักวิชาการ ดังนี้

สถาบันพระปกเกล้า (2547 อ้างถึงในสมศักดิ์ น้อยนคร 2550 : 11) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดที่ชี้ให้เห็นถึงลักษณะของการที่ประชาชนได้เข้าไปร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิด ความรู้ ความสามารถในการกระทำและมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ โดยที่การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด โดยเริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเอง การเข้าร่วมคิดถึงปัญหา ร่วมกันวางแผนในการดำเนินงาน ร่วมกันติดตามประเมินผลตลอดระยะเวลาที่ดำเนินงานตลอดจนไปถึงการรับผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้ในการทำงานเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหรือหลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1) การมีส่วนร่วมนั้นต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่แท้จริงในการที่จะเข้าร่วม เพื่อที่จะก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ

2) กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม

3) การมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพที่จะตัดสินใจว่า จะเลือกเข้ามามีส่วนร่วมด้วยหรือไม่ โดยข้อมูลสำคัญของการมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่เกิดจากการบังคับหรือขู่เข็ญจากผู้มีอำนาจเหนือกว่า

อรอนงค์ แก้วสง่า (2555) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า คือ กระบวนการในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ไขปัญหาของตัวเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชน แก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยากรที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2525) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมาร่วมคิด ริเริ่ม ร่วมพิจารณาในการตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง ซึ่งในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทนั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาที่ว่า มนุษย์ทุกคนปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และต้องยอมรับโดยบริสุทธิ์ใจว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการที่รัฐส่งเสริมชักนำและสนับสนุน ตลอดจนสร้างโอกาสในชุมชน บุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิและองค์การ รวมถึงรูปแบบของอาสาสมัครต่างๆ เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นกิจกรรมที่ประชาชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ ควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม โดยประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาของตนเองด้วย ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

นพพร ช่วยนุกิจ (2544) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มหรือหาสาเหตุของปัญหา ร่วมวางแผนและลงมือปฏิบัติเพื่อความสมัครใจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบาย โดยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่กำหนดไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรในพื้นที่ตำบลพลับพลาไชย อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 14 หมู่บ้าน 3,260 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณสัดส่วน โดยใช้สัดส่วน 10 % ได้กลุ่ม

ตัวอย่าง 326 คริวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม เก็บจากหัวหน้าครัวเรือน และทำการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus group) คณะกรรมการหมู่บ้าน ส่วนประชาชนที่เป็นลูกบ้าน คณะกรรมการแต่ละหมู่บ้านนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลในหมู่บ้านของตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย อำเภออุ้มถ่อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามรายด้าน ผลจากการวิเคราะห์ พบว่าประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สามารถเรียงอันดับการมีส่วนร่วมของประชาชน จากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการค้นหาปัญหา ด้านการติดตามและประเมินผลและด้านการดำเนินการ ตามตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน จำแนกตามรายด้าน

การมีส่วนร่วม	\bar{X}	SD	ระดับ
ด้านการค้นหาปัญหา	2.71	1.026	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการวางแผน	2.83	1.075	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการ	2.63	1.100	ปานกลาง
ด้านการรับผลประโยชน์	2.73	1.080	ปานกลาง
ด้านการติดตามและประเมินผล	2.68	1.129	ปานกลาง
รวม	2.72	1.017	ปานกลาง

จะเห็นได้ว่า ในการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนนั้น สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน นั่นคือ มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการน้อยที่สุด ถัดขึ้นไปคือ การติดตามและประเมินผล ซึ่งจะเชื่อมโยงกับการดำเนินงาน ในขณะที่ยังมี 3 อันดับแรก เป็นเรื่องของวางแผน การรับผลประโยชน์

และการค้นหาปัญหา ซึ่งการมีส่วนร่วมเหล่านี้จะปรากฏอยู่ในการร่วมประชุมเป็นส่วน ใหญ่ และการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการอาจเกี่ยวข้องกับรายได้ ซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่ง ของการรับผลประโยชน์ ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ ซึ่งนอกจากจะเป็น ผู้รับผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการแล้ว ยังเป็นผู้ที่ค้นพบปัญหาต่าง ๆ จากการทำ กิจกรรมอีกด้วย

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปรตาม ตัวแปรต้น	ร่วมค้นหา ปัญหา	ร่วม วางแผน	ร่วม ดำเนินการ	ร่วมรับผล ประโยชน์	ร่วมติดตาม และ ประเมินผล	รวม
ปัจจัยด้านบุคคล						
เพศ	/	/	/	/	/	/
อายุ	/	/	/	/	/	/
การศึกษา	/	/	/	/	/	/
สถานภาพ	/	/	/	/	/	/
สถานภาพทาง สังคม	/	/	/	/	/	/
อาชีพหลัก	×	/	×	×	×	×
รายได้ของ ครอบครัว/ปี	×	×	/	/	×	×
ค่าใช้จ่ายในครัว เรือนเฉลี่ย/เดือน	/	×	/	×	×	×

จากการศึกษาพบว่าประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพทางสังคม ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เศรษฐกิจชุมชนทั้งภาพรวม และรายด้าน แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ รายได้และรายจ่ายของครัวเรือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการ บริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนแตกต่างกันเฉพาะบางด้านเท่านั้น ซึ่งสามารถอธิบาย

ได้ว่า ประชาชนที่มีอาชีพหลักต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ยกเว้นด้านวางแผนที่มีส่วนร่วมแตกต่างกัน การที่มีรายได้ของครอบครัว/ปีต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้านยกเว้นด้านการดำเนินการและการรับผลประโยชน์ที่มีส่วนร่วมแตกต่างกัน และประชาชนที่มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเฉลี่ย/เดือนต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและรายด้านยกเว้นด้านการค้นหาปัญหาและด้านดำเนินการที่มีส่วนร่วมแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน

ปัจจัยสนับสนุน	\bar{X}	SD	ระดับ
ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	3.34	1.054	ปานกลาง
ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	3.27	.857	ปานกลาง
ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน	3.12	.824	ปานกลาง
ด้านความเชื่อมั่นในกลุ่ม	3.40	.776	ปานกลาง
รวม	3.28	.769	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์จะสังเกตได้ว่า ปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนที่ประชาชนได้รับน้อยที่สุดคือด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน ถัดขึ้นไปคือช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร นั่นอาจเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนน้อย ในทางกลับกัน ปัจจัยสนับสนุนที่ประชาชนได้รับมาก อันดับแรกคือ ความเชื่อมั่นในกลุ่ม นั่นหมายความว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพราะยังเชื่อมั่นในกลุ่มหรือในตัวผู้นำอยู่ ซึ่งตรงนี้เป็นจุดที่ อบต.จะนำมาเป็นจุดยืนในการพัฒนาการมีส่วนร่วมได้ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องเพิ่มปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนให้ประชาชนมากขึ้น รวมถึงการเพิ่มช่องทางการให้ประชาชนรับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งจะส่งผลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนอีกทางหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ผลจากการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกคณะกรรมการและตัวแทนจากหมู่บ้านต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตการปกครองของ อบต.พลับพลาไชย อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านจำนวน 13 กลุ่มอาชีพ สามารถสรุปเพื่อเป็นตัวอย่างให้เห็นภาพการดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชน ปรากฏให้เห็นเป็นกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกบ้าง เป็นกลุ่มที่มีสมาชิกดำเนินการเพียงรายเดียวบ้าง แต่ก็ยังคงเรียกว่ากลุ่ม ส่วนมากจะมีปัญหาอุปสรรคและกลุ่มไม่ค่อยยั่งยืน ส่วนกลุ่มที่สามารถดำเนินการต่อได้ ก็อาจเป็นเพราะสมาชิกบางคนหรือบางกลุ่มที่ยังคงมีความสามารถหรือมีความพร้อมที่จะดำเนินการกิจกรรมกลุ่มได้อย่างต่อเนื่องมากกว่าที่จะเป็นกลุ่มเหนียวแน่น หรือเป็นกลุ่มได้เพราะปัจจัยภายนอกเอื้ออยู่ เช่น กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มทอผ้า หรือกลุ่มที่มีผลประโยชน์ที่เห็นชัดเจน เช่น กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มปลูกผัก กลุ่มนวดแผนไทย บางกลุ่มยังคงเกาะกลุ่มกัน จะดำเนินกิจกรรมก็ต่อเมื่อมีงานเข้ามาและสมาชิกที่ว่างเท่านั้นที่จะทำ เช่น กลุ่มดอกไม้จันทน์และกลุ่มผูกผ้า บางกลุ่มแยกย้ายกันไปทำกันเองเนื่องจากเป็นอาชีพที่ไม่จำเป็นต้องมีกลุ่มก็ทำได้ และเป็นบริบทหรืออาชีพที่ต้องทำอยู่แล้ว เช่น กลุ่มทำนา กลุ่มทอผ้า เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง”การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น โดยเรียงลำดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างจากมากไปน้อย คือ ด้านการวางแผน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการค้นหาปัญหา ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการดำเนินการ ตามลำดับ

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพทางสังคม ต่างกัน มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนทั้งภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนประชาชนที่มีอาชีพรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนต่างกัน มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนแตกต่างกันเฉพาะบางด้านเท่านั้น

ปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีปัจจัยสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น และเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ความเชื่อมั่นในกลุ่ม การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยสนับสนุนทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ในระดับปานกลาง สามารถเรียงอันดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสุดท้ายคือ ความเชื่อมั่นในกลุ่ม

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน ในอบต.พลับพลาไชย อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของฉัตร วงศ์คำจันทร์ (2551) ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาประจำปีในพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยทะเล จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหาอยู่ในระดับมาก มีส่วนร่วมในด้านการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ในระดับมาก และมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับที่น้อยกว่าในทุกๆ ด้าน สุเทพ อินทร (2553) ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ร่วมคิดและตัดสินใจกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนร่วมในการปฏิบัติ และภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสมศักดิ์ น้อยนคร (2551) ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษา

พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ต่างกัน มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนของ อบต. พลับพลาไชย แตกต่างกัน ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนทั้งภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวินัยธรสุทธินันท์ กนต์วีโร (2556) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลองห้า อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเสียของชุมชน คลองห้า อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานีแตกต่างกัน

ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน แตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน สรุปได้ว่าประชาชนที่มีอายุมากกว่ามีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนสูงกว่าประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา นิภาพฤกษ์ (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคำตากกล้า อำเภอคำตากกล้า จังหวัดสกลนคร พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนทั้งโดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนที่มีอายุมาก ส่วนใหญ่เป็นผู้มีวิวุฒิและวุฒิภาวะในด้านต่าง ๆ ที่สามารถตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง และมีความพร้อมเพื่อการมีส่วนร่วมในทุกด้าน ทั้งด้านกายภาพ สติปัญญาและการรับรู้ ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจในการมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นเพื่อร่วมในการรับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นและนอกจากนี้บางคนเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นมานาน ทำให้มีความคุ้นเคย มีความรักในท้องถิ่น ต้องการเห็นถึงการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงภายในท้องถิ่นของตน เกิดความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นค่อนข้างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระยุทธ สุดเสมอใจ (2550) ที่ว่าบุคคลที่มีอายุมากกว่าจะมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าคนที่อายุน้อยกว่า

สำหรับประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนแตกต่างกัน โดยพบว่าผู้ที่เรียนหนังสือมีส่วนร่วมเฉลี่ยทั้งภาพรวมและรายด้านสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ สอดคล้องกับงานวิจัยของชุมพล

เพชรพลว (2559) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษารองการะบริหารส่วนตำบลบ้านนา อำเภอบะเหลียน จังหวัดตรัง พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลที่แตกต่างกัน สำหรับประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมด้านการวางแผนที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา นิภาพฤกษ์ (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคำตากกล้า อำเภอกำตากกล้า จังหวัดสกลนคร พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนบ้านคลองใหม่โดยภาพรวมแตกต่างกัน เนื่องมาจากประชาชนที่ประกอบอาชีพที่มีความเป็นอิสระ จะมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพที่ไม่มีความเป็นอิสระ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มที่มีอาชีพมีความเป็นอิสระ จะมีความคล่องตัวและมีอิสระในการเข้าร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับที่มากกว่า เนื่องจากสามารถบริหารจัดการเวลาได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีกฎระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงาน เป็นข้อจำกัดในการเข้าร่วมในกิจกรรมหรือโอกาสต่าง ๆ เพื่อร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ ที่มีหน่วยงานต้นสังกัด มีกฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่เป็นข้อจำกัดในการบริหารจัดการเวลา จึงทำให้ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในระดับที่มากเท่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นอิสระมากกว่า

สำหรับประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน พบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัจจา โพนแดน (2557) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าผู้นำชุมชนที่มีระดับรายได้แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาไม่ต้องมีการเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ดังนั้น ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมไม่ว่าจะมีรายได้มากน้อยเพียงใดก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาได้ และผู้ที่มีรายได้ต่างกันเห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนที่กลุ่มตัวอย่างมีมากเป็นอันดับ 1 คือ ความเชื่อมั่นในกลุ่ม รองลงไปคือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ช่องทางการรับรู้ข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน ตามลำดับ และยิ่งพบว่าปัจจัยสนับสนุนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่ากลับเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมสูงกว่าความเชื่อมั่นในกลุ่ม ปรากฏการณ์เหล่านี้สามารถอธิบายสาเหตุของการมีส่วนร่วมของประชาชน เกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน อบต. อาจต้องพิจารณาถึงช่องทางการรับข่าวสาร และการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนให้กับประชาชนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ ชีวาสัจจาสกุล (2548) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าประชาชนที่เคยรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ อบต. มีแนวโน้มในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงาน อบต. มากกว่าประชาชนที่ไม่เคยรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ อบต. ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้ที่สนใจรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ อบต. ย่อมเป็นผู้ที่สนใจการเมืองอยู่แล้ว เมื่อได้รับข่าวสารต่าง ๆ มากขึ้น จึงเป็นแรงกระตุ้นให้สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมต่อการบริหารงานของ อบต. มากขึ้น นอกจากนี้ยังพบอีกว่าปัจจัยสนับสนุนแต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง เช่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารกับช่องทางการรับข่าวสารและช่องทางการรับข่าวสารกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกที่ระดับสูงมา ส่วนความสัมพันธ์กับด้านอื่น ๆ ก็อยู่ในระดับสูง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของปัจจัยสนับสนุนแต่ละด้านที่สามารถนำมาพิจารณาส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ เพื่อยกระดับหรือเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนของ อบต. พลับพลาไชย อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย อบต. ควรวางนโยบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ดังนี้ นโยบายด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเน้นการพัฒนาการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน เพราะเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของประชาชนและสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของชุมชนในเขตปกครองของ อบต.

ทั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่าประชาชนแทบทุกหมู่บ้านมีส่วนร่วมทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อยและมีเพียงหมู่บ้านเดียวจาก 14 หมู่บ้าน ที่มีส่วนร่วมในระดับมาก

นโยบายด้านเสริมสร้างปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีปัจจัยสนับสนุนทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อยและปัจจัยสนับสนุนบางปัจจัยที่ค่อนข้างน้อย แต่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงทุกด้าน ยกเว้นความเชื่อมั่นในตัวผู้นำที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลางเท่านั้น

2. ข้อเสนอแนะด้านแผนงาน/โครงการ

สรุปแล้วจากปัจจัยทั้ง 4 ด้านมีความเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ ปัจจัยสนับสนุนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจชุมชน ช่องทางการรับรู้ข่าวสารจากแผ่นพับ/ วารสาร/ โบรชัวร์/ โปสเตอร์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มเศรษฐกิจในชุมชน และความเชื่อว่าเมื่อเข้าร่วมกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนจะทำให้มีอำนาจในการต่อรอง ด้วยสาเหตุทั้ง 4 ด้านนี้ อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนน้อย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแผนงาน/โครงการที่ อบท. อาจวางแผนดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

1) อบท. ควรจัดตั้งงบประมาณประจำปี เพื่อโครงการพัฒนาคนมากกว่าลงทุนและซื้ออุปกรณ์ให้ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2) อบท. อาจเพิ่มงบประมาณเพื่อผลิตสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด อาทิ เช่น สื่อแผ่นพับ/ วารสาร/ โบรชัวร์/ โปสเตอร์ เป็นต้น

3) อบท. ควรจัดอบรมเพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร หรือความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารและมีความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนมากขึ้น

4) อบท. ควรพิจารณาลดปริมาณกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนหันมาเน้นในคุณภาพของแต่ละกลุ่ม เพื่อความยั่งยืนและเกิดผลในทางปฏิบัติ

5) อบท. ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อติดตามประเมินผลกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนทั้งหมดในความดูแลของ อบท. พลัสพลาไชย และถอดความรู้ ความสำเร็จ ความล้มเหลวและปัญหาอุปสรรค เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

คณะผู้วิจัยขอเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป คือ “การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม ในองค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย อำเภอลำปาง จังหวัดสุพรรณบุรี” โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ เช่น สกว. เพราะงานวิจัยดังกล่าวจะดำเนินการทุกอย่าง โดยคนในชุมชน เพื่อคนในชุมชนและเป็นของคนในชุมชน เนื่องด้วยพื้นที่โดยรวมของจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นพื้นที่ราบเหมาะแก่การพัฒนาทางด้านเกษตร และมีแหล่งเกษตรอินทรีย์มากมาย ด้วยกระแสเกษตรไร้สารและพื้นที่อยู่ใกล้กับเมืองหลวง ดังนั้น หากมีการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเน้นเกษตรอินทรีย์ อาจทำให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมได้หลากหลายมากขึ้น และจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน หากผลผลิตมีมากพอที่จะร่วมกันพัฒนารูปแบบสินค้าแปรรูป รวมถึงตลาดที่สร้างขึ้นด้วยชุมชนเอง จะทำให้ยั่งยืนกว่าที่พึ่งพิงภายนอก ที่หากคนกลางหยุดดำเนินการ ประชาชนก็ไม่สามารถรักษากลุ่มไว้ได้ ดังเช่นตัวอย่างที่ผ่านมา

เอกสารอ้างอิง

- กิจจา โพนแดน. (2557). *การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์*. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- กิตติศักดิ์ ชีวาสังข์สกุล. (2548). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.
- ขวัญชนก ดอนขวา. (2555). *การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. สำนักวิชา เทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา.
- ชุมพล เพชรทวล. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง*. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2554). *แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน : ข้อเสนอทางทฤษฎีในบริบทต่างสังคม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์จำกัด.

- ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. (2526). *การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน*. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ธัชกร วงศ์คำจันทร์. (2551). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี : กรณีศึกษาเฉพาะเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา*. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.
- ธีระยุทธ สุดเสมอใจ. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย*. สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.
- บุญชู ถนอมกล่อม. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี อบต.คลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.
- ปริญญา นิภาพฤกษ์. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคำตากล้า อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- พระครูวินัยธรสุทินันท์ กนต์วีโร. (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลองห้า อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยการนครราชสีมาวิทยาลัย, ปทุมธานี.
- สมศักดิ์ น้อยนคร. (2551). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดอุตรดิตถ์*. สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.
- สุเทพ อินทร. (2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่*. สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- สุนิตย์ เหมนิล. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล หนองนาคำอำเภอเมืองจังหวัดอุตรธานี*. สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อรอนงค์ แก้วสง่า. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแสง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี*. สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.